

HOTĂRÂREA CURȚII
DIN 21 MAI 1980*

Bernard Denilauler
împotriva SNC Couchet Frères
(cerere de pronunțare a unei hotărâri preliminare,
formulată de Oberlandesgericht, Frankfurt pe Main)

„Convenție judiciară – măsuri provizorii
autorizate în absența unei părți”

Cauza 125/79

În cauza 125/79,

având ca obiect cererea adresată Curții, în temeiul Protocolului din 3 iunie 1971 privind interpretarea de către Curtea de Justiție a Convenției din 27 septembrie 1968 privind competența judiciară și executarea hotărârilor în materie de drept civil și comercial, de către Oberlandesgericht din Frankfurt pe Main, de pronunțare, în litigiul pendinte în fața acestei instanțe, între

BERNARD DENILAULER, Spessartstraße 26, 6204 Taunusstein 2,

pârât și reclamant în acțiune,

și

SNC COUCHET FRÈRES, Andrézieux-Bouthéon (Franța)

reclamant și pârât în acțiune,

a unei hotărâri preliminare privind interpretarea articolelor 24, 27, 34, 36, 46 și 47 din Convenția din 27 septembrie 1968, (JO 1972, nr. L 299, p. 32),

CURTEA,

compusă din domnii H. Kutscher, președinte, A. O’Keeffe și A. Touffait, președinți de cameră, J. Mertens de Wilmars, P. Pescatore, Mackenzie Stuart, G. Bosco, T. Koopmans și O. Due, judecători,

avocat general: domnul H. Mayras

grefier: domnul A. Van Houtte

pronunță prezenta

HOTĂRÂRE

* Limba de procedură: germana.

1 Prin Ordonanța din 25 iulie 1979, primită la Curte la 6 august 1979, Oberlandesgericht din Frankfurt pe Main a adresat, în temeiul Protocolului privind interpretarea de către Curtea de Justiție a Convenției din 27 septembrie 1968 privind competența judiciară și executarea hotărârilor în materie de drept civil și comercial (denumită în continuare „convenția”) (JO 1972, L 299, p. 32), patru întrebări referitoare la interpretarea articolului 24, a articolului 27 alineatul (2), a articolului 34 al doilea paragraf, a articolului 36 primul paragraf, a articolului 46 alineatul (2) și a articolului 47 alineatul (1) din convenția respectivă.

2 Tribunal de grande instance din Montbrison (Franța) a fost sesizat, în 1978, cu privire la un litigiu între un creditor – Couchet Frères – și debitorul său – Denilauler. În temeiul competențelor care îi sunt atribuite la articolul 48 din Codul de procedură civilă francez, președintele instanței în cauză a emis, la 7 februarie 1979, la cererea creditorului și fără citarea celeilalte părți, o ordonanță care a fost declarată executorie provizoriu, și care îl autoriza pe creditor să înghețe contul debitorului la banca din Frankfurt pe Main, ca garanție pentru o datorie estimată la 130 000 FRF. Conform dreptului francez, înghețarea activelor, pentru efectuarea căreia a fost autorizat creditorul, poate fi executată fără ca debitorul ale cărui active sunt sechestrate să fie notificat, în prealabil, cu privire la ordonanță.

3 Întrebările cu privire la care este sesizată Curtea au fost adresate în cadrul unei proceduri intentate în fața instanțelor germane, pentru a obține un ordin de executare a ordonanței franceze și, în același timp, emiterea unui „Pfändungsbeschluss” (ordin de poprire), pentru înghețarea fondurilor aflate în posesia băncii. Această procedură s-a desfășurat, în primul rând, în fața președintelui Landgericht din Wiesbaden, care, la 23 martie 1979, a ordonat executarea, care a avut drept rezultat sechestrarea fondurilor la 28 martie, toate acestea fără ca debitorul să fi luat parte la aceste proceduri. Se pare că debitorul a fost notificat abia la 3 mai 1979 cu privire la ordonanța președintelui Landgericht din Wiesbaden; acesta a formulat imediat o acțiune împotriva acesteia, în fața Oberlandesgericht din Frankfurt pe Main, care a adresat întrebările cu privire la care a fost sesizată Curtea.

4 Prin aceste întrebări se dorește să se afle, în primul rând, dacă hotărârile autorităților judiciare dintr-un stat contractant, prin care sunt autorizate măsuri provizorii și asiguratorii, fără ca partea împotriva căreia sunt solicitate aceste măsuri să fi fost citată și cu privire la care va fi informată abia după executarea lor, pot fi recunoscute și executate în alt stat contractant, fără ca părții împotriva căreia sunt solicitate măsurile să i se fi notificat aceste măsuri (întrebările 1 și 2). În al doilea rând, prin aceste întrebări, se urmărește obținerea unor precizări privind obiecțiile pe care le poate prezenta partea împotriva căreia este solicitată executarea, atunci când aceasta introduce acțiunea prevăzută la articolul 36 din convenție împotriva autorizației de executare (întrebările 3 și 4).

Cu privire la primele două întrebări

5 Primele două întrebări, la care trebuie să se răspundă concomitent, sunt următoarele:

„1. Articolul 27 alineatul (2) și articolul 46 alineatul (2) se aplică, de asemenea, procedurilor în cadrul cărora este autorizată adoptarea unor măsuri provizorii și asiguratorii, fără ca partea adversă să fi fost ascultată?

2 Articolul 47 alineatul (1) din convenție trebuie să fie interpretat în sensul că partea care solicită executarea trebuie să prezinte, de asemenea, documentele care să permită stabilirea faptului că hotărârea care trebuie executată a fost notificată, din moment ce hotărârea respectivă are ca obiect o măsură provizorie, cu caracter pur asiguratoriu?”

6 În observațiile lor, Comisia, guvernul italian și reclamantul în acțiunea principală își exprimă opinia conform căreia astfel de hotărâri trebuie să fie recunoscute și executate în statul contractant solicitat, fără ca partea împotriva căreia sunt îndreptate hotărârile să fi fost notificată, în prealabil, cu privire la acestea. Obiectivul specific al acestui tip de măsuri provizorii și asiguratorii este acela de a crea un efect de surpriză, destinat să apere drepturile amenințate ale părții care le solicită, împiedicând partea împotriva căreia sunt îndreptate să retragă activele de care dispune aceasta, fie că fac obiectul litigiului, fie că reprezintă garanția creditorului. Prevederea ca recunoașterea și executarea acestui tip de hotărâri să fie condiționate de notificarea prealabilă a celeilalte părți cu privire la acestea, încă din stadiul procedurii din statul contractant de origine, le-ar face să-și piardă total semnificația. Pe de altă parte, Guvernul Regatului Unit consideră că recunoașterea și executarea acestor hotărâri trebuie să facă obiectul condițiilor stabilite la articolele 27, 46 și 47 în ceea ce privește notificarea celeilalte părți. Acesta recunoaște că cerința respectivă elimină efectul de surpriză propriu acestor hotărâri și anulează orice sferă de aplicare practică a acestora, astfel încât devine echivalentă cu un refuz de a recunoaște și executa hotărârile în cauză. Această consecință i se pare, cu toate acestea, mai puțin gravă decât riscurile, după părerea sa intolerabile, la care ar fi supuse întreprinderile care au active în diferite state contractante, ca urmare a unei proceduri care ar obliga instanțele statului solicitat să autorizeze măsuri care să blocheze active din statul respectiv, fără ca proprietarul acestor active să fi avut vreodată ocazia să prezinte versiunea sa, nici în fața instanței din statul de origine, nici în fața instanței din statul solicitat, atunci când este posibil ca aceste active să fi fost destinate, în mod legitim, respectării altor angajamente. Numai instanța competentă din statul în care se află aceste active este în măsură să hotărască, în deplină cunoștință de cauză, necesitatea autorizării acestui tip de măsuri provizorii sau asiguratorii. Guvernul Regatului Unit susține, de asemenea, că punctul său de vedere nu creează o lacună în sistemul convenției, având în vedere că articolul 24 din convenție permite, într-adevăr, oricărei părți să se adreseze autorităților judiciare dintr-un stat contractant, în vederea obținerii unor măsuri provizorii și asiguratorii, prevăzute de legea unui stat contractant, chiar dacă o instanță din alt stat contractant are competența de hotărâre cu privire la fond.

7 Articolul 27 din convenție enumeră condițiile care trebuie respectate într-un stat contractant pentru recunoașterea hotărârilor pronunțate în alt stat contractant. Conform alineatului (2) de la articolul respectiv, recunoașterea hotărârii trebuie să fie refuzată „în cazul în care actul de sesizare a instanței nu a fost notificat părâtului aflat în întârziere, în mod corespunzător și în timp util, pentru ca acesta să fie în măsură să se apere”. Articolul 46 alineatul (2) stipulează că partea care invocă recunoașterea sau cererea de executare a unei hotărâri pronunțate în lipsă, în alt stat contractant, trebuie să prezinte, printre alte documente, dovada că actul de sesizare a instanței a fost notificat părții aflate în întârziere.

8 Aceste dispoziții nu au fost concepute în mod evident pentru a fi aplicate unor decizii judiciare care, în temeiul legii naționale a unui stat contractant, sunt destinate să fie pronunțate în absența părții împotriva căreia sunt îndreptate și să fie executate fără notificarea prealabilă a acesteia. Din compararea diverselor versiuni lingvistice ale textelor în cauză și, în special, a expresiilor utilizate pentru a desemna partea care nu se prezintă, rezultă că aceste dispoziții vizează cazul unei proceduri, în principiu, contradictorie, dar în care instanța este autorizată, cu toate acestea, să

pronunțe o hotărâre, în cazul în care pârâtul, deși a fost citat în mod corespunzător, nu se prezintă la proces.

9 Același lucru este valabil și pentru articolul 47 alineatul (1) din convenție, conform căruia partea care solicită executarea trebuie să prezinte orice document care să poată permite stabilirea faptului că, în conformitate cu legea din statul de origine, hotărârea este executorie și a fost notificată. Această dispoziție, care privește atât hotărârile pronunțate în contradictoriu, precum și la hotărârile prin neprezentare, pronunțate în statul de origine, nu poate fi aplicată, prin definiție, hotărârilor de tipul celei care face obiectul litigiului în cauză, fiind de natură diferită.

10 Cu toate acestea, din faptul că articolul 27 alineatul (2), articolul 46 alineatul (2) și articolul 47 alineatul (1) nu pot fi aplicate hotărârilor de tipul celei în cauză, cu excepția cazului în care li se denaturează fondul și sfera de aplicare, nu se poate trage concluzia că aceste hotărârile trebuie, cu toate acestea, să fie recunoscute și executate în statul solicitat. Este necesar să se analizeze dacă hotărârile de acest tip pot, ținând seama de sistemul convenției și de obiectivele urmărite de aceasta, să beneficieze de regimul simplificat de recunoaștere și executare, prevăzut de convenție.

11 În favoarea unui răspuns pozitiv, Comisia și guvernul italian susțin că, în conformitate cu articolul 25, convenția vizează toate hotărârile pronunțate de instanțele statelor contractante, fără a face distincție între cele care fac obiectul unei proceduri contradictorii și cele pronunțate fără ca cealaltă parte să fi fost citată să se prezinte. Convenția include în sfera sa de aplicare, astfel cum rezultă din articolul 24 al acesteia, măsuri asiguratorii și provizorii, care, conform dreptului din diversele state contractante, sunt, datorită însăși naturii lor sau a urgenței lor, adoptate adesea fără ca partea adversă să fie ascultată în prealabil. Statele contractante nu puteau intenționa să restrângă sfera de aplicare a convenției într-o astfel de măsură, fără ca în text să fi existat o mențiune clară în acest sens. În cele din urmă, din articolul 34 al convenției, conform căruia procedura de obținere a unei autorizații de executare se desfășoară „fără ca partea împotriva căreia este solicitată executarea să poată prezenta observații, în acest stadiu al procedurii”, rezultă clar că însăși convenția admite că procedurile necontradictorii, atunci când sunt justificate de circumstanțe, pot fi conciliate cu principiul fundamental al dreptului la apărare.

12 Aceste argumente nu pot prevala în fața principiilor care stau la baza convenției și împotriva sistemului acesteia.

13 Ansamblul dispozițiilor convenției, atât cele de la Titlul II, referitoare la competență, cât și cele de la Titlul III, referitoare la recunoaștere și executare, exprimă intenția de a se asigura că, în cadrul obiectivelor acesteia, procedurile care conduc la adoptarea deciziilor judiciare se desfășoară respectând dreptul la apărare. Datorită garanțiilor acordate pârâtului în procedura de origine, Titlul III al convenției are o atitudine liberală cu privire la recunoaștere și executare. În lumina acestor considerente, este clar că respectiva convenție vizează, în principal, deciziile judiciare care, înainte de momentul în care recunoașterea și executarea lor sunt solicitate într-un alt stat decât cel de origine, au făcut sau puteau face, în acest stat de origine și în temeiul mai multor proceduri, obiectul unei cercetări judecătorești contradictorii. Prin urmare, nu putem deduce din sistemul general al convenției că este necesară exprimarea formală a intenției pentru ca hotărârile de tipul celei în cauză să nu beneficieze de recunoaștere și executare.

14 Nici argumentul prin analogie, întemeiat pe articolul 34 din convenție, nu este de natură să anuleze hotărârea. Caracterul provizoriu și unilateral al procedurii de executare trebuie, mai exact, să fie pus în relație cu caracterul liberal al convenției în materie de executare, justificată de

garanția că, în statul de origine, a avut loc o dezbatere în contradictoriu sau putea avea loc o astfel de dezbatere. În cazul în care caracterul necontradictoriu al procedurii de executare, în conformitate cu articolul 34, se justifică, de asemenea, prin efectul de surpriză care trebuie să caracterizeze această procedură pentru a evita ca pârâtul să aibă ocazia să își sustragă activele de la orice măsură de executare, este vorba despre un efect de surpriză atenuat, având în vedere că acesta presupune o dezbatere contradictorie în statul de origine.

15 O analiză a funcției atribuite, în cadrul sistemului convenției, articolului 24, consacrat în special măsurilor provizorii și asiguratorii, conduce, de asemenea, la concluzia că, în ceea ce privește acest tip de măsuri, s-a avut în vedere un regim special. Deși este adevărat că procedurile de tipul celor în cauză, de autorizare a măsurilor provizorii și asiguratorii, sunt cunoscute în sistemul juridic al tuturor statelor contractante și pot, atunci când sunt îndeplinite anumite condiții speciale, să fie considerate ca neîncălucând dreptul la apărare, cu toate acestea, este necesar să se sublinieze că acordarea acestui tip de măsuri necesită din partea instanței o precauție deosebită și o cunoaștere aprofundată a circumstanțelor concrete în care măsura urmează să fie pusă în aplicare. În funcție de caz și, în special, în funcție de practicile comerciale, instanța trebuie să aibă posibilitatea să stabilească un termen limită al autorizației sale, sau, în ceea ce privește natura activelor sau a mărfurilor care fac obiectul măsurilor avute în vedere, să solicite garanții bancare sau să desemneze un sechestru și, în mod general, autorizația sa să facă obiectul tuturor condițiilor care garantează caracterul provizoriu sau asiguratoriu al măsurii pe care o ordonă.

16 Instanța locală sau, în orice caz, instanța din statul contractant în care sunt situate activele care fac obiectul măsurilor solicitate, este cea mai în măsură să aprecieze circumstanțele care pot conduce la acordarea sau refuzarea măsurilor solicitate sau la stabilirea unor proceduri și condiții pe care reclamantul trebuie să le respecte pentru a garanta caracterul provizoriu și asiguratoriu al măsurilor autorizate. Convenția a ținut seama de aceste cerințe, stipulând la articolul 24 că măsurile provizorii sau asiguratorii prevăzute de legea unui stat contractant pot fi solicitate autorităților judiciare din statul în cauză, deși, în temeiul convenției, o instanță din alt stat contractant are competența de a pronunța o hotărâre cu privire la fond.

17 Articolul 24 nu exclude posibilitatea ca măsurile provizorii sau asiguratorii ordonate în statul de origine, ca urmare a unei proceduri de natură contradictorie – fie și în lipsă – să facă obiectul unei recunoașteri sau al unei autorizări de executare, în condițiile prevăzute la articolele 25-49 din convenție. Dimpotrivă, condițiile impuse de Titlul III din convenție pentru recunoașterea și executarea deciziilor judiciare nu sunt îndeplinite în ceea ce privește măsurile provizorii sau asiguratorii care sunt ordonate sau autorizate de o instanță, fără ca partea împotriva căreia sunt îndreptate să fi fost citată să se prezinte și care sunt destinate executării, fără ca acestea să fi fost notificate, în prealabil, părții respective. Rezultă că acest tip de decizii judiciare nu beneficiază de procedura de executare simplificată, prevăzută la Titlul III din convenție. Cu toate acestea, astfel cum a subliniat în mod întemeiat Guvernul Regatului Unit, articolul 24 pune la dispoziția justițiabililor o procedură care elimină în mare măsură inconvenientele acestei excluderi.

18 Prin urmare, este necesar să se răspundă la primele două întrebări că deciziile judiciare care autorizează măsuri provizorii sau asiguratorii, pronunțate fără ca partea împotriva căreia sunt solicitate să fi fost citată să se prezinte și destinate executării fără să fi fost comunicate, în prealabil, nu beneficiază de regimul de recunoaștere și de executare prevăzut de Titlul III din convenție.

Cu privire la a treia și a patra întrebare

19 Ținând seama de răspunsul dat la primele două întrebări, nu mai este necesară examinarea celei de a treia și a patra întrebări, care nu mai au obiect.

Cu privire la cheltuielile de judecată

20 Cheltuielile efectuate de Guvernul Republicii Italiene, de Guvernul Regatului Unit și de Comisia Comunităților Europene, care au prezentat observații Curții, nu pot face obiectul unei rambursări. Întrucât procedura are, în raport cu părțile în acțiunea principală, un caracter incidental față de procedura din fața instanței naționale, este de competența acestei instanțe să se pronunțe cu privire la cheltuielile de judecată.

Pentru aceste motive,

CURTEA,

pronunțându-se cu privire la întrebările care i-au fost adresate de Oberlandesgericht din Frankfurt pe Main, prin ordonanța din 25 iulie 1979, înregistrată la Curte la 6 august 1979, declară:

Hotărârile judecătorești care autorizează măsuri provizorii sau asiguratorii, pronunțate fără ca partea împotriva căreia sunt solicitate să fi fost citată să se prezinte și destinate executării fără să fi fost comunicate, în prealabil, nu beneficiază de regimul de recunoaștere și de executare, prevăzut de Titlul III din convenția din 27 septembrie 1968, referitoare la competența judiciară și executarea hotărârilor în materie de drept civil și comercial.

Kutscher	O'Keeffe	Touffait	Mertens de Wilmars	Pescatore
Mackenzie Stuart		Bosco	Koopmans	Due

Pronunțată în ședință publică la Luxemburg, 21 mai 1980.

Grefier
A. Van Houtte

Președinte
H. Kutscher